

ŞCOALA ŞI FAMILIA

FOLIA PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUË ORI PE LUNĂ.

Redactori: Ioan Popca şi Andrei Bârseanu.

Abonamentul: Pentru Austro-
Ungaria pe an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 60 cr.;
pe 1/4 an 1 fl. — Pentru România pe an
10 lei; pe 1/2 an 5 lei.

Abonamentele se fac la admi-
nistratorul foit Ion Dariu, în Braşov. —
Manuscrisele se trimis unuia dintre re-
dactori tot în Braşov.

Cuprinsul: Intuiţiunea în învăţământ. — Scăderile în învăţământul religiunii
în şcoala noastră populară. — Câte-va observări cu privire la igiena şcolară. —
Rëndunelele (poesie). — Bibliografie. — Diverse.

Intuiţiunea în învăţământ.

De Ioan Slavič.

Somităţile pedagogice ale timpului nostru sânt de acord, că învăţământul, în tesă generală, trebuie să fie „intuitiv,” pentru-ca să pôta da rezultatele „dorite,” şi nici că se mai pôte astăzi discuta acest principiu pedagogic, fără ca să fie socotit drept un ignorant acela, care se încumêtă a-l pune în discuţiune.

Şi, vorbind în tesă generală, trebuie să şi admită ori şi cine adevărul, că ceea ce numim „intuiţiune,” constituie unul din cele mai puternice mijlôce de instrucţiune.

Nu trebuie însă să perdem din vedere, că foarte mulţi, dacă nu chiar cei mai mulţi din aceia, care au să se folosescă de acest mijloc puternic, nu sciū nici ce va să dică „intuiţiune”; nici care anume sânt acele rezultate „dorite.” Astfel se face foarte adese-ori abus de „intuiţiune,” se perde timpul în zadar şi li se ia şcolarilor rîvna pentru învăţatură.

Acest abus pôte, cred eu, ori-şi-cine să-l combată, fără ca să atingă principiul pus mai presus de ori şi ce discuţiune şi fără ca să pară un ignorant în materie de pedagogie.

Căci, la urma urmelor, învăţătorii n'au să facă cu şcolarii ceea ce vor ei, ci trebuie să lucreze în vederea scopurilor, pe care le urmăresce societatea prin întreţinerea şcolilor.

Er' scopurile aceste societatea ea însă-şi le scie mai bine.

Ce-i drept, foarte mulți dintre părinți nu prea știu, de ce anume trebuie să-și dea copilul la școală. Er' alții îi dau, fiind-că știu din propria lor experiență, că mai ușor se susține în lupta pentru existență acela, care știe carte. Și numai puținii au conștiința adevăratului folos, pe care ni-l aduce școală. Acești puținii însă ei singuri sunt elementul, care a hotărât mersul societății întregi: ei au făcut, ca școală să fie ceea ce este.

Atunci, când s'a enunțat principiul, că ori și care părinte, vrea, nu vrea, trebuie neapărat să-și trimită copilul timp de mai mulți ani la școală, societatea n'a avut în vedere numai folosul individual, pe care îl trage fiecare din instrucțiunea ce primesce, ci mai presus de toate propriile ei interese de dezvoltare.

Are fie-care copil să meargă la școală, pentru-ca generațiunea ce urmăzează să fie în scara dezvoltării ridicată ceva mai sus ca cele ce se află în dosul ei: învățământul e obligat pentru toți, de orice numai astfel se poate, ca omnia din generațiune în generațiune să devie tot mai presus de cele-lalte ființe organice, pe care le scim aici pe fața pământului.

Cuvântul *dezvoltare* și aplicat la om are tot numai înțelesul, pe care i-l dăm, când vorbim de ori și ce ființă organică.

Tot astfel și cuvântul *cultură*.

În ghinda cea mică sînt cuprinși toți germeii ștejarului uriaș, și nu avem decît să aruncăm ghinda într'un pământ priincios, pentru ca să fim siguri că acolo, unde am aruncat sēmēnța, va fi odată ștejarul. Însă într'un fel se vor de-fășura germeii, dacă vom lăsa ghinda în grija lui Dumnezeu, și într'altfel, dacă vom urmări cu luare aminte dezvoltarea ștejarului și vom face tot ceea ce ne stă prin putință, ca să o favorisăm. În cazul acesta ștejarul nu numai va crește mai iute și mai frumos, ci va fi tot-odată și mai trainic.

Acostă purtare de grijă pentru dezvoltarea ștejarului e ceea ce numim noi *cultura* ștejarului. Nu este aici vorba numai de individ, ci de dezvoltarea speciei, și scopul, pe care cultivătorul îl are în vedere, e producerea unui *soi* mai bun, mai frumos, mai priincios din punctul de vedere al omului.

Omul civilizat, care stîrpesce buruienile și animalele ce i s'ar par stîricăcioase și cultivă întreaga natură organică, din care p'ote să tragă folos, a ajuns în cele din urmă la convingerea, că trebuie să se cultive mai presus de t'ote pe sine însuși: cultivarea în acest înțeles e cel mai de căpetenie dintre scopurile școlii în timpul nostru, un scop, asupra cărui trebuie să fie iluminat ori și ce om, care a primit sarcina de învățător.

Chiar admitînd, că în clipa născerii omului toți cuprind în ei germele acelor-ași aptitudini, trebuie să admitem, că nu-l au în același fel. La unii anumite aptitudini sînt mai pronunțate, er la alții ele se află în stare rudimentară.

Astfel s'a constatat, că copiii născuți din omeni, care nuncesc cu palma, chiar în clipa născerii au în palmă o piele mai grosă ca cei născuți din omeni, care își petrec viața în lucrare intelectuală. Și dacă este adevărat, că copilul meu moștenesce pielea grosă de pe palma mea, ceea ce se p'ote vedea cu ochii, nu mai încapă îndoială, că el moștenesce și dezvoltarea mai mare a creierilor, deși acesta nu se p'ote vedea cu ochii. Într'o societate cultivată copiii trebuie deci să aibă chiar în clipa născerii lor în mai mare grad anumite aptitudini, pe care le credem foarte importante din punctul de vedere al fericirii omenești.

Școala are să sc'otă la ivelă aceste aptitudini și să le desfășure — după un plan premeditat — mai departe, pentru ca în generațiunea viitoare ele să fie și mai pronunțate.

Învățătorul trebuie să scie lămurit, care anume sînt aceste aptitudini comune tuturor omienilor.

Organismul omenesc are patru părți: sînt organele de nutrițiune, cele de reproducțiune, cele de mișcare și cele de senzațiune.

E lucru de sine înțeles, că mai ales organele de senzațiune sînt acele, pe care școala are să le desv'olte.

Eră organul, ori și care, se desv'olte prin o continuă lucrare. N'avem deci decît să ținem organismul sensibil al copilului în continuă lucrare, pentru ca să-l desv'oltăm.

Toți omeni au ochi, urechi, nas, limbă și degete, și la toți aceste cinci organe sînt construite în același fel; cu t'ote aceste pictorul vede mai bine, musicantul aude mai bine, femeile mir'ose și gustă mai bine și neguțătorul

de pânzării pipăie mai bine ca alții. Și această mai mare capacitate sensitivă e rezultatul întrebuințării *mai dese și mai cu luare aminte* a organului.

Școala are deci să desvôlte înainte de toate așa numitele *sensuri* ale copiilor prin aceea, că îi pune pe copil să facă mereu întrebuințare de organele lor și să fie cu încordată luare aminte la senzațiunile, pe care le primesc.

În acesta consistă prima importanță a intuițiunii.

Copilul și afară de școală are o mulțime de senzațiuni; el însă trece cu ôre-care ușurătate peste ele. Școala trebuie să-l dea deprinderea de a vedé cu totă luarea aminte ceea ce vede, astfel, ca acolo, unde să uită, să nu mai rămâie nebagat în seamă nimic din cele ce un ochi omenesc pôte vedé.

Atunci dar, când îi presentă copilului un obiect, învățătorul stârnie, ca copilul să-și concentreze întréga luare aminte asupra acelu obiect, să-și dea seamă despre toate senzațiunile, pe care i-le produce, și să spună, care anume sânt acele senzațiuni.

Prin acesta nu se desvôltă numai așa numitele sensuri, ci totodată și creerul, ceea ce este lucrul de căpetenie.

Nu pôte nimeni să vadă, ce se petrece acolo în craniul de os al copilului, dar e mai presus de ori și ce îndoială, că s'a sêvêșit acolo o lucrare organică atunci, când copilul și-a dat seamă și ne spune, care îi sânt senzațiunile, și că prin lucrarea acesta creerul s'a întărit, s'a făcut mai destoinic pentru înmagasinarea senzațiunilor.

Și, minunea lumii, ceea ce omul a vedut odată și a vedut bine, ceea ce a înmagasinat odată în creerul lui, rămâne acolo ca un câștig sigur pentru totă viața.

E foarte puțin ceea ce copilul pôte să vadă în școală, și de aceea nici că pôte să fie important, cât vede și ce vede, ci lucrul de căpetenie este cum vede. În școală el are să vadă totdeuna așa, încât să ia deprinderea de a vedé bine tot ceea ce cade în prójma vederii lui. Având odată deprinderea acesta, lumea este pentru el mai bogată în iviri și foarte multe lucruri, pe care omul ușuratic le trece cu vederea, ca și când n'ar exista, în creerul lui să înmagasinéză ca niște foarte importante elemente de înțelegere.

Așa trebuie să înțelegem principiul pedagogic, că in-

tuițiunea e începutul și temelia a tótă învățătura. Acela, care a luat odată deprinderea de a-și da cu tótă luarea aminte sémă despre ceea ce vede, vede mai mult și mai bine ca alții, învață el de el la fie-ște-care pas câte ceva, scie în cele din urmă fôrte mult și află mai lesne legătura dintre atât de deosebitele lucruri ce alcătuiesc universul. —

Acesta nu e însă decât începutul învățării.

De obicei, când dăem om învățat, om cu multă știință, înțelegem pe cine-va, despre care presupunem, că multe a învățat, multe scie, multe a înmagasinat în creierul lui. Și este fără îndoială un lucru pe cât de frumos, pe atât de bun, ca să scii multe.

Folositor nu e însă lucrul acesta decât atunci, dacă ai totodată și destoinicia de a dispune în ori și care moment de tot ceea ce scii.

Sunt fôrte mulți ómeni, care multe au văzut, multe au pățit, multe au învățat, multe știu, dar nu dispun de comóra îngrămădită în creierul lor.

Nu e destul să *iei bine aminte* cele ce se ivesc în lumea acésta, ci trebuie tot odată să ai trezvia de a-ți *aduce aminte* ori și când ori și ce lucru, pe care l'ai luat odată aminte.

Trezvia acésta trebuie să o cultive șcôla în copil.

Er pentru ajungerea acestui mai însemnat scop intuițiunea nu este îndestulătoare.

De creierul sêu omul nu pôte să dispună așa, cum dispune de mâinile și de picioarele sale; de aceea i se întâmplă fôrte adese-ori, că tocmai atunci, când trebuie, nu-și aduce aminte lucruri, pe care le scie fôrte bine. Ele sunt în memoria lui și i se reamintesc mai târziu; atunci însă, când ar trebui să le aibă în vedere, pentru ca să pótă înțelege ceva, nu i se presentă în consciință. Și ori și câtă silință și-ar da, ca să și le reamintescă, organismul nu i se supune. Sunt anumite legi firesci, după care lucrurile ni se aduc ele însele unele pe altele aminte.

Dându-ne sémă despre cele ce se petrec în mintea noastră, constatăm, că fie-ște-care lucru ne reamintesc toate lucrurile, cu care stă anume pentru noi în óre-care legătură. Astfel, dacă am fost unde-va și am auzit un cântec, apoi după trecerea unui timp mai îndelungat auzim din

noù același cântec, ni sê reamintesc tôte lucrurile, pe care le-am vêdut, și tôte simțirile, pe care le-am avut atunci, când pentru prima dată am auzit cântecul. Și în genere senzațiunile, pe care le-am avut în același timp ori în același loc, fie ele ori și cât de deosebite unele de altele, sê reamintesc unele pe altele. Tot astfel sê reamintesc lucrurile, care aũ însușiri comune și anume cu atât mai vêrtos, cu cât mai bine ne vom fi dat sêmă despre acéstă comunitate de însușiri.

Dacă voim deci să desvoltăm în copil trezvia de a-și aduce ori și când aminte tot ceea ce scie, trebuie să stăruim, ca el să pună senzațiunile, pe care le are, în legătură cu acele, pe care le-a avut mai 'nainte, să nu înmagazineze în creierul lui nici o impresiune, fără ca să-și fi dat mai 'nainte silința de a o ordona într'o grupă órecare de impresiuni.

Êr legătura acéstă sê stabilește, ordonarea sê face ea de ea prin constatarea asemênărilor și a deosebirilor dintre lucrul, pe care îl ia aminte, și lucrurile, pe care le scie de mai 'nainte.

Fără de constatarea acéstă deprinderile intuitive n'aũ decât valórea, că desvóltă așa numitele sensuri.

Atunci când învêțatorul află dela copil, care sũnt însușirile, pe care le are obiectul intuițiunii, trebuie neapêrat să mai întrebé: care sũnt lucrurile ce mai aũ aceleași însușiri? Și nu' este iertat să mêrgă mai departe, fără ca copilul să-și fi adus aminte tôte acele lucruri.

Numai astfel ia copilul deprinderea de a ordona tôte impresiunile, pe care le primesce, numai astfel câștigă organismul sensibil destoinicia de a reproduce senzațiunile odată avute, numai astfel sê cresc ómenii, care dispun de tot ceea ce sciũ și nu uită, când lumea le e mai dragă, tocmai ce trebuie să scie.

Nici cu atât însă sarcina școlii nu este împlinită.

Omul ia aminte, își aduce aminte și judecă.

E mai presus de ori și ce îndoială, că numai acela, care ia bine aminte și bine își aduce aminte, póte să aibă o judecată dréptă și sănêtosă; nu e însă destulă deprinderea în luarea aminte și în aducerea aminte, pentru ca judecata să fie și ea sigură, ci în adevêr întreaga intuițiune sê face, pentru ca să desvoltăm în copil destoinicia de a

judeca drept, real, cu t^otă convingerea, pe baza propriilor sale intuițiuni, astfel, ca totdeauna, când constată vre-un adevăr, el să aibă sentimentul, că așa este și altfel nu p^ote să fie.

În această t^orie de convingere consistă deosebirea dintre omul cult și cel incult: pe când omul incult e tare în credință, dar șovăitor, când e vorba de propriile lui convingeri, și t^ote i s^e par numai așa, cum i s^e par, omul cult e sigur, că știe ceea ce știe, vede ceea ce vede, înțelege ceea ce înțelege și face cu t^otă convingerea ceea ce face.

Ér timpul nostru a trecut de mult peste întrebarea, dacă este mai bine să stai la îndoială, ori să fi convins, și ține la principiul, că mai bună este o convingere greșită decât nici una. Căci convingerea, pe care o ai, dacă nu-ți dă alta, îți dă t^otă liniștea sufletescă și te face să-ți concentrezi în lucrarea ta t^ote puterile.

Întrebarea e deci numai: cum trebuie să procedem, ca să-l deprindem pe copil a judeca cu t^otă t^oria de convingere?

Pentru ca să ne putem dumiri asupra acestei întrebări, trebuie să ne dăm înainte de t^ote s^emă despre ceea ce înțelegem, când ȕicem „a judeca.“

ȕicem că judecăm, când constatăm un adevăr, și ȕicem, că constatăm un adevăr, când sc^otem la ivelă legătura, în care s^e află două iviri deosebite.

Un adevăr este, că lumina s^e revarsă din s^ore. O șcim această din experiența, pe care de mⁱl de ani o face fiecare din ómenii iviți pe fața pământului, și șintem atât de tare convingși, atât de siguri, că așa este, cum ni s^e pare nouă, încât acela, care s'ar îndoii despre acest adevăr, ar fi considerat în mijlocul nostru drept un smintit.

Tot un adevăr este, că bóla numită „friguri“ s^e produce în pr^ejma locurilor baltóse. O șcim această din constatările făcute de câți-va ómeni, pe care îi socotim vrednici de t^otă încrederea. Tocmai de aceea însă numai puțin ómeni știu acest adevăr, mulți dintre cei ce'l știu, îl pun la îndoială și p^ote nici unul nu este, care îl susține cu aceeași t^orie de convingere, cu care susținem cu toți purcederea luminii din s^ore.

Tendența n^ostră fir^escă e să ajungem în privința tu-

turor adevărurilor la tăria de convingere, cu care susținem purcederea din sôre a luminii, ceea ce și este cu putință.

Căci nu pôte să mai încapă nici o îndoială asupra vre-unui adevăr, care rezultă el de el din senzațiunile noastre proprii, dacă aceste senzațiuni nu sînt greșite.

Cât pentru copil în deosebî, el pôte să afle adevărul și să ajungă la cea mai deplină tărie de convingere în privința lui în cinci deosebite chipuri: pe cale empirică, prin inducțiune, prin deducțiune, prin reflecșiune și din împărtășiri făcute de alții.

Pe cale empirică primim convingerea în ceea ce privesc adevărurile concrete, constatate vedënd cu ochiul nostru, auzînd cu urechile noastre, pipăind cu mîna noastră. Deși senzațiunile noastre pot să fie greșite, adevărul, care rezultă din ele, e neîndoios.

Astfel după știința modernă ceea ce numim „colóre“ nu există decît ca efect de lumină produs printr'un ochi în creierul omenesc, și ștejarul în sine nu este verde, ci verde i s'e pare numai omului, care îl vede. Cu tôte aceste sîntem cu toții tari în convingerea, că ștejarul e verde, fiindcă toți ômeni verde îl ved, și vorba e totdeauna de ceea ce este pentru om adevărat.

Tot astfel ori și ce adevăr concret e pe deplin sigur pentru omul, care are deplină încredere în senzațiunile sale.

Va înțelege însă ori și cine, că sînt fôrte puține adevărurile concrete, despre care copilul pôte să se convingă în școlă. Și de aceea e fôrte restrîns și cercul intuițiunii în ceea ce privesc recunôșterea adevărului.

Cele mai multe adevăruri copilul le află fie prin inducțiune, fie prin deducțiune, fie prin reflecșiune, fie mai ales din împărtășirile făcute de învățator ori cuprinse în manual.

Abusul de intuițiune s'e face atunci, când voim să-l comunicăm copilului pe cale intuitivă un adevăr, pe care el pe altă cale îl află mai sigur și mai ușor.

Ori și care învățator trebuie deci să fie pe deplin dumirit, că despre intuițiune nu pôte să fie vorba, decît în ceea ce privesc lucrurile, care sînt prezente și cad sub sensurile omenesci.

Când e vorba de alte lucruri, copilul are să recunôască adevărul într'alt fel.

Astfel în ceea ce privește limba maternă poate totdeauna să fie instrucțiunea intuitivă, fiindcă într-o limbă îl este totdeauna prezentă copilului, și nu avem decât să-l reamintim cuvintele, pe care le știe, și modul, în care le întrebuintează, pentru ca să-l facem să afle el însuși regulile gramaticale.

Nu tot astfel în ceea ce privește geografia, istoria, științele naturale: aici numai foarte puțină intuițiune este cu putință, și cele mai multe adevăruri copilul le află fie dela învățator, fie din cartea, pe care i-o dăm în mână, și tăria convingerii atărnă dela autoritatea, pe care o are învățatorul și cartea.

Așa numitele mijloace intuitive, hărți, tabele, globuri, și altele, nu pot nici pe departe să suplinescă realitatea, și intuițiunea în aceste materii se face numai pentru ca copilul să înțeleagă mijlocul intuitiv și să știe, cum are să se folosească de el.

Cuprindând astfel toate cele dișe până acum într'o singură cugetare, ajungem la convingerea, că scopul intuițiunii este numai cultivarea organismului sensibil, deprinderea copilului, ca să ia bine aminte ceea ce i se prezintă, bine să-și aducă aminte ceea ce știe și să judece drept.

Er în judecată nu ne mărginim la constatarea adevărurilor concrete, care ni se impun ele de ele, ci derivăm adevăr din adevăr.

Omul judecă atunci, când își dișe: Fiindcă lucrul acesta e așa, celălalt trebuie neapărat să fie așa.

Școala are să-l deprindă pe copil a face aceste derivări în mod sigur și clar, cu totă convingerea, că așa se face derivarea, precum el o face.

Er acesta nu-l este cu puțință decât învățatorul, care este și el însuși dumirit asupra legilor firesci, după care se petrec judecățile în mintea omenească.

Inceputul a totă judecata e inducțiunea, er inducțiune numim generalisarea unui adevăr concret.

Este în firea inteligenței omenești de a generalisa adevărurile concrete. Astfel, convingându-se că liliacul, care sboră, are dinți, copilul dacă nu cunoște alte ființe sburătoare, primesce convingerea, că tot ceea ce sboră are dinți, și este foarte uimit, când se convinge în urmă, că vrabia, care sboră și ea, nu are dinți.

Tot astfel omul, care cunoște animalele mamifere, dar nu știe nimic despre chiți și balene, este convins, că toate animalele mamifere au patru picioare, și este foarte uimit, când află, că chiții și balenele sunt mamifere, dar nu au patru picioare.

De uimirea acesta trebuie să-l ferim pe copil, fiindcă ea este izvorul îndoielilor. Omul, care se convinge astăzi despre ceva și află mâine, că convingerea lui a fost greșită, pierde încetul cu încetul încrederea în propriile sale convingeri, devine în cele din urmă sceptic și nu mai cutăză să susție nimic din totă inima. De acest scepticism îl ferim pe copil, dacă nu-l lăsăm nici odată să se pripescă cu generalizarea adevărilor concrete, ci stăruim mereu să-și dea bine seamă mai înainte de a enunța un adevăr general.

Inducțiunea se face astfel, că pe baza unui întreg șir de adevăruri concrete, rezultate din propriile noastre senzațiuni, stabilim un adevăr general. Dicem deci: *Fundcă în o mulțime de cazuri este așa, tot așa trebuie să fie în toate cazurile.*

Tocmai de aceea însă nici odată în privința unui adevăr, la recunoșterea căruia am ajuns prin inducțiune, nu avem tăria de convingere, cu care susținem adevărurile concrete, rezultate din propriile noastre senzațiuni. Pe deplin sigur nu este nici odată adevărul general. El e însă cu atât mai sigur, cu cât mai multe sunt adevărurile concrete pe baza cărora îl enunțăm.

Invățătorul, care știe de ce e vorba, va stărui deci totdeauna ca școlarii să nu generalizeze decât pe baza întregului cerc de adevăruri concrete, pe care le cunosc, și abia după ce au ajuns să cunoască multe adevăruri. Timp foarte îndelungat intuițiunea are să se mărginească la constatarea adevărilor concrete și la gruparea lor, și deprinderile de inducțiune se fac numai după ce școlarul dispune de o comoră de cunoștințe sigure. Altfel îl spunem să se inducă în eroré, ceea ce face ca el să părădă încrederea în propriul său rezonament.

De sine se înțelege, că fără deprinderi de inducțiune intuițiunea e ca râul, care curge cât curge și se pierde apoi în nisip.

Mai importante însă sunt deprinderile de deducțiune.

Deductiunile se fac tot ele de ele în capul omenesc, și dacă un om a ajuns odată la convingerea, că sôrele rêsare în tôte dîlele, el este pe deplin sigur, că va rêsări și mâne.

Intocmai însă precum se pôte induce pe sine însuși în eróre, omul pôte să facă deductiuni false, ceea ce e cu atît mai rêu, cu cît în privința adevêrilor dobêndite prin deductiune sîntem pe deplin siguri.

Dacă este adevêrat că nici o pasêre nu are dinți și că liliacul are dinți, atunci nu mai rêmîne nici o îndoială, că liliacul nu e pasêre, deși sbôră ca pasêrile. Pentru ca să faci însă acêstă deductiune trebuie să fi ajuns prin inducțiune la adevêrul general, că nici o pasêre nu are dinți, — deci să știi ce va să dîcă „pasêre“ și să cunoști fôrte multe pasêri, dacă nu chiar pe tôte, — și să fi constatat în mod empiric adevêrul concret, că liliacul are dinți. Altfel ori rêtorni adevêrul general, considerând și liliacul între pasêri, ori stai la îndoială asupra valorii conclusiunii.

Spre a ferî copilul de acêstă îndoială, învêțatorul va stărui, ca el să nu facă deductiuni pripite și'l va deprinde să'si dea bine sémă despre premise mai 'nainte de a trage conclusiunile, pe care le are în vedere.

Din tôte aceste iese pentru ori și cine cu deplină claritate la ivélă, cum trebuie să înțelegem ceea ce numim „**metod intuitiv.**“

Cel mai simplu mod de a-i împărtăși copilului cunoștințele, pe care le avem, adevêrurile, asupra cărora sîntem dumiriți, întrêga nôstră știință, e de a le spune lămurit ceea ce voim să le împărtășim, așa numitul **metod autoritativ.** Copilul crede fără de nici o rezervă ceea ce află dela învêțatorul lui ori din manualul didactic, și dacă nu i se spun prea multe neadevêruri, el nici că mai ajunge vre-o dată să se îndoiască despre cele învêțate la școlă. El însă uită încetul cu încetul cîte ceva din cele învêțate, și în cele din urmă rêmîne fôrte sêrac.

Pentru ca să nu uite, e destul să-I fie comunicate științele într'un sistem bine întocmit, ceea ce se și întêmplă atunci, când metoda de predare e intuitiv. Dar și după metoda autoritativ predarea trebuie să fie sistematică. Cu totul alta e dar importanța intuițiunii.

Da-ă ar fi vorba, ca copilul să învețe mult, cel mai bun e metodel autoritativ aplicat la un sistem clar; vorba e însă ca pe lângă cunoștințe copilul să mai câștige și deprinderea de a judeca cu capul lui, ceea ce costă multă pierdere de vreme și multă bătaie de cap pentru învățător.

Căci atunci, când în loc de a-l spune copilului prin câte-va cuvinte adevărul, pe care îl știu, mă căsnesc a-l face pe el să-l afle, nu numai perd o mulțime de timp, dar iau tot-odată și o sarcină grea asupra mea. Acastă pierdere de timp și acastă mai mare ostenelă sânt însă cu prisos compensate, când vedem, ce deștepți sânt copiii, cu care s'au făcut regulat intuițiunile, cu ce ușurătate și cu câtă încredere în ei înșiși fac toate operațiunile intelectuale, cât de bine știu să distingă și să grupeze și cu câtă băgare de seamă esaminuează tot ceea ce li se spune. Treceți odată prin acastă preparațiune, ei învață mai cu plăcere și mai cu spor, îi fac învățătorului mai multă mulțumire și mai multă onoare, dar, — mai presus de toate — es din ei omenii, cari sânt deprinși a judeca cu capul lor și a face din totă inima ceea ce fac.

Nu e deci perdat timpul și nu e perdată ostenela, dacă șicem: când vreau să-i comunic copilului un adevăr concret, îl pun pe el să-l afle, — **dacă se pôte,** — din propria lui intuițiune; când vreau să-i comunic un adevăr general, îl pun să-l enunțe el însuși, făcând inducțiune, — **dacă se pôte,** — pe basa adevărurilor concrete, despre care s'a convins din propria lui intuițiune; când vreau să-i comunic un adevăr, la care nu pôte să ajungă nici prin propria lui intuițiune, nici prin inducțiune, îl pun să-l afle, — **dacă se pôte,** — prin deducțiune din adevărurile, despre care el este convins.

Asta o înțelegem, când șicem, că mergem „*dela cunoscut la necunoscut, dela mai apropiat la mai depărtat,*” ceea ce este și frumos, și bine, și practic, câtă vreme este cu puțință.

Cele mai multe din adevărurile, pe care copilul trebuie neapărat să le afle în școlă, sânt însă de astfel, că el nici din propria lui intuițiune, nici prin inducțiune, nici prin deducțiune nu pôte să ajungă la ele.

Este un abus neiertat, o adevărată schingiuire a școlarului, când în privința unor asemenea adevăruri se pro-

cede după „metodul intuitiv,” care în cazul acesta nici că se poate aplica fără ca să se zăpăcească școlarul. Și acest abus îl comit foarte adese-ori aceia, care nu și-au dat bine seamă despre ceea ce este „intuițiune” în sens pedagogic și „metod intuitiv.” În loc de a le comunica copiilor cunoștințele în mod autoritativ și după un sistem bine cunoscut, căsnesc școlarii cu opintiri intuitive asupra unor lucruri, care sînt inaccesibile pentru intuițiune. Ba se confundă adese-ori ceea ce este *sistem* cu ceea ce numai *metod* este și se scriu chiar manuale croite după un „sistem intuitiv,” încât se perde tîntă unitatea materiei.

Dar despre acîsta — altă dată.

De-o-cam-dată un sfat dăscălesc: *pe cât de neprefiuită e „intuițiunea” atunci și acolo, când și unde ea poate să aibă drept punct de plecare propriile senzațiuni ale copilului, pe atît de stricătiosă e, când lipsesce acest punct de plecare.*“

Scăderile în învățămîntul religiunei in școla noastră poporală.

II.

În numărul trecut al revistei noastre arătăm, că *învățămîntul religios-dogmatic e în contradicere cu principiul pedagogic al intuițiunei, că nu ține seamă de gradele dezvoltării și de activitatea spontană spirituală a școlarului și e cu desăvîrșire incompatibil cu cultura generală omenescă, de care trebuie să țină socotelă școla poporală.*

Și acum mergem mai departe și țicem, că *nici din punct de vedere religios-moral nu se poate justifica învățămîntul religios dogmatic din școla poporală.*

Religiunea lui Christos este religiunea păcii și iubirei, care are de scop a unii și a înfrăți pe omeni, érá nu a l desbina și a-l învrăjbi.

Pacea și iubirea o-a predicat Christos totdeauna. Iubirea o-a socotit el ca *principiul fundamental* al religiunei sale. De iubirea, ce o are omul cătră de aprópele sîu, face Christos dependentă valoarea faptelor morale. *Unde nu e iubire, acolo, după ideea lui Christos, nu poate fi faptă bună morală, acolo nu poate fi vorba de adevărată religiune.*

Dară tot astfel are și școala chemarea a-î cresce pe elevii săi cu iubire și spre iubire, a desvolta și cultiva în sufletul lor, de când sînt mici, sentimente de iubire, a introduce între ei pacea și buna înțelegere și a promova astfel pe temeiul iubirei simțul lor de jertfire pentru binele și fericirea tuturor.

Acest scop *religios-etic*, care e în armonie perfectă cu principiul fundamental al religiunii creștine, este cel din-tîi, spre a cărui realizare școala trebuie să-și îndrepte toate străduințele, dacă voiesce să fie o instituție de adevărată lumină și cultură.

Dară cum își va pute școala ajunge acest scop, când dilnic vor fi siliți învățătorii să încarce capul elevilor lor cu *diferențe* religioase, când aceștia de mici se vor deprinde să judece, că numai acei oameni sînt vrednici de iubirea lor, cari cred astfel, cum cred ei și părinții și învățătorii lor, și că toți ceilalți, cari nu cred ca ei, sînt fii periculi? Căci așa vor trebui să credă școlarii în urma învățăturilor dogmatice primite, că toți, căți nu sînt drept-credincioși ca ei, *nu* pot fi plăcuți lui Dumnezeu. Ei vor începe a urî pe toți aceia, cari nu cred ca ei, și ura se va hrăni și se va desvolta treptat în sufletul lor cu vîrsta, până va ajunge cu timpul acel grad de putere, care se numește *fanatism religios*, care e cel mai funest în consecințele sale pentru societatea omenescă.

Acésta o scim fiecare din experiența noastră proprie. Fiecare 'și pôte aduce a minte, cât de preocupăți eram odată în cele religioase, când eram copii; cum credeam fiecare, că numai biserica noastră este, care face pe mărturisitorii dogmelor ei fericiți; că vai de aceia, cari cred alfel, cum sînt protestanții, cari au numai două sacrame-n-te; vai de catolici, cari cred în purcederea duhului sfânt dela tatăl și dela fiul și în purgator, adică în focul, în care ei, după cum credeam noi cu mintea noastră copilărescă, au să fie clinuiți înfricoșat pentru păcatele necredinței lor.

Nu era însă numai atât, că credeam astfel, ci noi, cu sufletul nostru copilăresc ameiit de diferențe dogmatice, *ii uram din suflet* pe toți, cari *nu* credeau ca noi, și ne simțiam străini chiar și față de aceia, cari sciam că sînt frații noștri de același nēm, de aceeași origine, cum sînt

frațiu noștri greco-catolici! Și poate că unii dintre acei copii, plini de ură și de vrășmășie confesională, nici astăzi, după ce s'aun făcut mari, după ce cu timpul au ajuns a-și pierde unul după altul din multele prejudeții religioase-confesionale, nu s'aun putut desbăra cu totul de a urî pe aceia, cari nu sânt de o credință cu ei.

Astfel învățământul religiosei, în loc să introducă în școlarii spiritul iubirei și al păcii, după adevăratul înțeles al cuvintelor lui Christos, prin dogmele sale contribuie din contră a face din copiii noștri niște *fanatici intoleranți*, predominant de ură și vrășmășie în contra tuturor aceloră, cari sânt de altă credință religioasă.

Astfel școla prin învățământul său religios-dogmatic îl face pe elevii săi să se instreineze de Christos și de învățăturile lui ideale-morale, care sânt temeliala, pe care este construit adevăratul creștinism.

Christos a zis: *Iubiți-vă unii pe alții*; învățământul dogmatic însă introduce și cultivă ura și vrășmășia între fiii lui Christos.

Christos a zis: *Și va fi o turmă și un păstor*; învățământul dogmatic însă lucră din răspuțeri, ca să nu se pōta realiza nici odată acest cuvânt profetic al lui Christos.

Intoleranța și fanatismul religios sânt fructele cele mai juneste ale învățământului religios-dogmatic.

Nici nu ne putem închipui o otravă mai mortiferă pentru sufletul nevinovat al unui copil, decât cum e d. e. *învățătura despre adevărată biserică, sub coperișul cărcia singur numai pōte omul afla mântuirea sufletului, său cum e învățătura despre eretici, cari sânt osindiți la focul cel vecinic!*

Pe lângă ură și fanatism intolerant, învățământul religios-dogmatic mai promovază și *scepticismul* său îndoială, și *ipocrisia farisească*.

Predutindenii se ivesc cu necesitate aceste rele, unde spiritul tinerimei este predominant de dogme religioase.

Mal întâiu *scepticismul*.

Cât timp copiii sânt pe băncile școlii, ei primesc toate învățăturile dogmatice ca adevăruri sfinte dumnezeesci.

Dară copilul se face mare; băiatul devine bărbat, fetița f. m. c. Și acuma e timpul, în care se cōce judecata prin felurite experiențe, prin felurite reflexiuni asupra ideilor primite în sufletul lor. Ei încep să judece acum

independent de autoritatea acelora, dela cari învățaseră dogmele, și, după multe cercetări ale spiritului lor reflectător, ajung în sfârșit la convingerea, că *multe din învățăturile dogmatice religioase însușite nu se potrivesc ca raționamentul lor.*

Și un conflict de idei se naște în sufletul lor. Și un spirit de îndoială începe a-i cuprinde despre *adevărul* teluritelor dogme stabilite în mintea lor.

Acesta e stadiul cel mai nefericit al unui om, în care scepticul, cu îndoielele ivite, își perde de odată odihna și liniștea sufletului său, și acesta cu atât mai vârtos, cu cât în timpul, cât a fost la școală, i s'a fost întipărit mai tare în sufletul său părerea, că el poate fi fericit aici pe pământ și dincolo de mormânt *numai așa, dacă va crede în cutare său cutare dogmă.*

Resultatul e, că scepticul în urma urmelor începe a uri întreg materialul dogmelor, în care spiritul lui mai înainte era înlăunțuit, urășce însă împreună cu dogmele și îl desprețuește și pe acela, dela care dănsul ca copil primise învățătura dogmelor și pe care acum îl ține scârbit de un ignorant mărginit la minte, său de un șarlatan, care vrea să speculeze mințile oamenilor în profitul rău înțeles al partidei sale confesionale.

Mai funestă însă în urmările sale nefericite pentru omenire este *ipocrisia* său *fătărnicia farisească*, care de asemenea se introduce între oameni prin învățământul religios-dogmatic.

Un sceptic este cu mult mai de preferat, decât un *ipocrit*, care în față se pare că e omul cel mai religios, în ascunsul sufletului său însă e cu desăvârșire lipsit de ori-ce principiu etic-religios.

Scepticul, cuprins de îndoieli, poate fi un om onest, care să iubească adevărul. Ipocritul fariseesc însă și închide inima de către adevăr. El se îngrădește cu tot aparatul dogmelor și formelor sale religioase, pentru ca oamenii să nu potă străbate în motivele rele ale faptelor lui imorale. Astfel erau fariseii fătarnici de pe timpul lui Christos; astfel sînt fariseii moderni de astăzi, cari sub masca religiosității lor vîneză felurite scopuri egoistice. Și tot de categoria acestora se țin și acei ipocriți ordinari, cari acoper inima lor răutăcioasă cu vîlul feluritelor forme exterioare religioase.

El țin cu severitate toate posturile de preste an, cercetă regulat biserica, se închină pe la toate icónele făcând cruci mari în mod ostentativ, ca lumea să-i țină de ómenii evlavioși, cu frica lui Dumnezeu; în adevăr însă ei sânt plini de răutate, stăpâniti de pismă, de ură și de vrăsmășie împotriva de aprópelui și uneori chiar în contra fraților și părinților lor, povățuiți fiind în toate faptele lor nelegiuite de cel mai ordinar particularism.

De câte ori nu am vedut ipocriți, cari postiau toate posturile cu rigóre călugărească, cari sciau toți psalmii lui David de rost, și în sufletul lor învechit în rele voiaș să extermine până la al 7-lea nēm pe făcătorul lor de bine, care-i ajutase cu o învățatură bună, cu un sfat bun și și jertfise punga, pentru a-i scóte din necazuri!

De câte ori nu am avut ocaziune să vedem ómeni, cari duceau la altar făclii mari de un chilogram și în timpul slujbei bisericesti afectați cea mai extremă evlavie, pe când ei acasă erau învrăjbiți cu frații și părinții lor, în contra cărora ei purtau proces, adese-ori pentru un interes de nimica!

În chipul acesta, credem, am exploatat materialul cercetărilor noastre în privirea învățământului religios-dogmatic din școlile noastre populare, încât a fost cu puțință a o face acésta în spațiul mărginit al foilor noastre.

Resultatul lor în resumat e:

a) *Că învățământul religios-dogmatic este în contra principiilor pedagogice, de óre-ce el nu ține seamă de învățământul intuitiv, care e recunoscut ca cel mai firesc pentru cruți elevi, nu ține seamă nici de activitatea spontană spirituală a lor și e în contradicere cu cultura generală, cu care școlarii au să fie înzestrați pentru a fi ómeni folositori sieși și societății.*

b) *El e însă și în contradicere cu idea creștinismului, care este religiunea spiritului și a adevărului, religiunea iubirei și armoniei frățești și în sfârșit religiunea faptelor adevărate morale, de óre-ce nici unul din aceste scopuri înalte ale întemeiatorului religiunii creștinesci nu se póte realiza prin un învățământ, care în loc de spirit, propagă materie; în loc de adevăr, întunec, ipocrisie și fariseism fărnice; în loc de pace și odihnă sufletescă, un spirit sceptic*

cuprins de îndoieli; în loc de iubire neinteresată și de armonie frățească, ură, vrășmășie și cel mai înfricoșat fanatism religios, — rele, care toate sînt pedecile cele mai mari ale adevăratului progres al omenirii, ce școla trebuie să'l aibă neconținut înaintea vederilor sale, dacă vrea să fie o adevărată instituție de cultură.

Ioan Popca.

Câte-va observări cu privire la igiena școlară.

(Dr. M. Roth: „On school hygiene and scientific physical education.” — London, Baillière.)

Doctorul Roth este unul dintre cei mai însemnați fiziciani ai Londrei și totdeodată medicul primar al spitalului Brighton. O parte însemnată din reputațiunea, ce o are, e a se ascrie specialității, căreia dînsul se consacră mai mult ca de 20 de ani neobosit și cu cea mai mare energie. Dînsul și-a ales adecă de problemă a victiilor sale, a face propagandă pentru școle sănătoase, pentru învățători sănătoși, pentru școlari sănătoși.

Din broșura amintită, al cărei cuprins merită totă atențiunea, facem următoarea dare de seamă:

Autorul își împarte materialul pretensiunilor sale igienice școlare în trei clase: zidiri de școlă, învățători și școlari. Dînsul definește noțiunea „higienii școlare” în următorul mod: „Ea este aplicarea rațiunii și a minții sănătoase omenești la conservarea și ameliorarea sănătății copiilor de ambele sexe în tot felul de școle.”

Ce se atinge de edificiul școlar, dice dînsul, trebuie să considerăm, că școlarii au să petrecă mai mulți ani după o altă într-dînsul și în toate anotimpurile, pe vreme bună și pe vreme rea.

Copiii au trebuință de aer curat, de apă curată, de căldură în abundență, de lumină destulă și de o ținută comodă a corpului lor în timpul diferitelor lor ocupațiuni. Pe scurt, școlarii nu numai trebuie feriți de toate influențele stricătioase, ci au totdeodată trebuință a fi provăduți cu toate, câte le sînt priincioase dezvoltării lor trupesci și sufletesci.

La clădirea și întocmirea unei școli n'ar trebui cruțată nici o jertfă. N'ar trebui să se alégă cutare sau cutare loc pentru școlă, din motiv că l'a dăruit cutare binefăcător, sau pentru că e mai estin decât altul.

Trebuie să se țină seamă de locurile dimprejur și să se vadă, ca școlă să nu fie cum-va expusă influențelor stricătioase, d. e. să nu fie în apropiere gunoier, bălți cu apă stătătoare ș. a.

Maî bun este pământul nêsipos sau petros, sau unde e cu neputință acêsta, cel puțin un pământ svântat, cu un astfel de fundament, ca pârțile să nu devină umeđi. De asemenea să nu se întrebuințeze la zidire materiale hygroscopice (ce se pētrund ușor de umeđelă), ci ciment, asfalt și cărămidă arsă bine.

Unde lemnul este materialul principal de construcțiune, acesta să fie uscat și sănētos.

Exteriorul școlēi n'are să fie de tot simplu, ci în câțva împodobit, dară nu luxurios.

Fie-ce școlă ar trebui să aibă o curte, un loc maî mare potrivit pentru jocurile copiilor. Pe sate e maî potrivită pentru acest scop o grădină.

Latrinele ar trebui să fie fără miros, curate, coperite și nu în apropierea școlēi. În fie-ce privată ar trebui să fie loc numai pentru un singur copil, ca copiii să nu aibă ocașiune a fi la olaltă maî mulți de-odată și a sēvērși, cum sânt obicnuiți, lucruri primejdiōse lor, care sânt prea bine cunoscute fiecărui medic.

Ușile dela intrarea în școlă să fie în partea opusă vânturilor obicnuite.

În tindele școlēlor să fie requisite pentru spălat, pentru pepēnat, pentru curățitul și acățarea hainelor, precum și un număr corespundētor de vestminte și de pantofi, pentru ca copiii, cari au venit udați de plōie, să se potă desbrăca de hainele lor ude și să îmbrace altele nouē, până ce să vor svēnta ale lor.

Nici o odaie să nu cuprindă maî puțin spațiu pentru un copil decât 120—150 de urme cubice, căci copiii respiră mult maî des decât ômenii mari.

De cea maî mare importanță este o bună ventilație. Dureri de cap, de urechi, tot felul de bōle de ochi, curgeri de sânge din nas, tot felul de răceli cu urmările lor primejdiōse, reumatisme etc. nu sânt decât consecințe ale neglijenței obicnuite la clădirea și întocmirea clădirilor de școlă.

Doctorul Roth produce date statistice speciale despre bōlele de ochi ale elevilor din feliurite localități. Așa d. e. după cercetările făcute în școlēle din Breslau, s'a constatat, că dintre 10,000 de școlari, cari la intrarea lor în școlă aveau ochi sănētoși, după un an s'au bolnăvit de durere de ochi 500, după maî mulți ani consecutivi 900, 1300, 1800, 2400, și după anul cel din urmă erau bolnavi de ochi 3100. A. Reuss a observat la un gimnasiu din Viena, că în clasa I gimnasială suferiau de durere de ochi 6%, în următoarele clase 8%, 9%, 11%, 15%, 24%, 55%, și în clasa VIII, 75%!

Și mai rău stă lucrul în privința igienică în școlile private.

Nu se poate nega, că și învățătorii poartă o parte însemnată din vină, de ore-ce mulți dintr'ei nu se interesază de pozițiunea, ce și-o iaș școlarii în clasă.

În privința școlarii, doctorul Roth pretinde, ca aceștia, când se duc mai întâiu la școlă, să fie *deplin sănătoși*. „*De voim să avem un fabricat excelent, trebuie să fie mai întâiu materialul brut excelent.*”

După cum seim însă din experiență, o mulțime de copii la intrarea în școlă sunt bolnăvicioși. — De asemenea este o recerință imperativă, ca și învățătorul să fie pe deplin sănătos.

(După „Wicner Medizinische Wochenschrift.”)

P.

Rëndunelele.

O rëndunică s'a oprit
Lângă a mea ferăstră;
Sărmana, va fi ostenit
Pe lunga cale-albastră!

Și totuși nu a disperat
Voinică călătore;
Ea întoneză-un cânt voios,
Bătând din aripiore.

Pe-a ei tovarășe de drum
Cu dragoste o chină,ă,
Să vie grabnic lângă ea
Fără de nici o tēmă.

„Colea, colea sub coperiș,”
Se pare că îi dice.
„In cel locșor adăpostit
Trăi-vom noi ferice!

„O mândră casă rom clădi
„Acolo împreună;
„Prea mare n'o rom face noi,
„Făr' cum este mai bună.

„Cu jugl'i ușori o rom găti,
„Să fie mai călduță.
„Gădește, — afară de noi doi
„Cine-o mai fi, drăguță?... ”

„Ah, dragi nostri golășci.
„Pire că-î vėj acuma,
„Cu ce iubire vor chiema
„Pe tata și pe muma!” —

Și ostenela a uitat
Părechia tinerică...
A ei căsuță în curțnd
Voiășă se ridică.

A. B.

Bibliografie.

Limba și femeia română este titlul unei conferențe publice, ținută de profesorul *Christu S. Negoescu* în sala liceului din Ploesci cu ocașunea serătei dela 10 Ianuarie a. c. dată de societatea damelor din Ploesci. Autorul vorbește cu însuflețire despre frumsețea și avuția limbei noastre romănesci, și apoi arată influențele stricăcioșe ale străinismelor slavonesci, grecesci, turcesci și franțuzesci asupra desvoldărei limbei noastre, și încheie, constatând adevărul, că, dacă sub influențele primejdișe ale străinismului limba noastră nu s'a corupt și preste tot mai există, în partea cea mai mare se datoresce acēta *femeii române*, care conservă geniul limbei, păstrând-o ca pe un scump odor al strămoșilor noștri. Recomandăm acēstă conferență atențiunei publicului cetitor al damelor române. Prețul pentru Austro-Ungaria este de 40 cr. P.

Din Biblioteca pentru tinerimea română, edată de *Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina* a apărut și broșura V. (Cernăuți, tipografia arhiepiscopală, 1887). — Broșura acésta cuprinde: 1. Teodora și copilul pierdut, povestire de I. Rîurênu (din biblioteca de lectură pentru tinerimea de ambele sexe). 2. Póte trăi cine-va astăzi în lume, păzind calea dreptății și a virtuții?, basnă populară de V. Bumbac, și 3. Constantin Brâncovénul, poezie populară din colecțiunea d-lui V. Alecsandri. — Prețul nu este însemnat, de óre-ce aceste broșuri se împart gratuit între școlarii din Bucovina.

Grădina de copii sau educațiunea froebeliană, de *I. P. Florantin*, Iași 1887. Editura librăriei Frații Șaraga. — Despre acésta scriere, pe care noi înca n'am avut-o în mână, se exprimă foia „George Lazar“ din Bârlad în modul următor: „P'e 80 de pagine, d-l Florantin a combinat o serie din cele mai usitate jocuri și ocupațiuni menite pentru etatea dela 3—7 ani. După-ce dă o scurtă notiță istorică asupra grădinilor de copii, asupra discuțiunilor urmate în camera legislativă din 1884 (din România, se înțelege) relativ la importanța grădinilor de copii, amintesc de noul proiect de lege al instrucțiunei, care prevede înființarea grădinilor de copii de cătră stat. Înainte de a trece la espunerea deosebitelor jocuri și ocupațiuni, arată importanța și scopul acestor instituțiuni. (Aici urmăzează o citațiune din scrierea d-lui Florantin, în care se vorbesce despre însemnătatea grădinilor de copii). . . . Arată apoi importanța jocurilor și ocupațiunilor froebeliane pentru desvoltarea fizicului, a activității sensurilor, a spiritului de observațiune, a sentimentelor și a dragostei pentru activitate. Impărțesc ocupațiunile copiilor în *jocuri educative*, care au de scop întărirea, desvoltarea și întreținerea spiritului într'un fel de veselie spontană și naturală copilului în acésta etate, și *ocupațiuni educative*, care au de scop desvoltarea spiritului de combinare, deșteptarea fantasiei și a imaginațiunei, cultivarea atențiunei și a memoriei. Sânt descise 23 de jocuri deosebite, care tóte sânt nisce eserciții gimnastice folositoare, împreunate cu cântece în versuri, intercalate cu istorióre și povești fórté atrăgătoare și proprii firei copilului. . . . În partea a doua, care cuprinde ocupațiunile educative froebeliane, d-l autor se servece de așa numitele *daruri de joc* (Spielgaben) ale lui Froebel. Aceste sânt: mingia, globul, cubul, cilindrul și alte corpuri geometrice regulate, care sânt cuprinse sub numele de cutii pentru clădire (Baukasten). Din aceste copilul compune deosebite obiecte, construiesc case, poduri, turnuri etc. La aceste se mai adaugă alte

ocupațiunii, ca: așezarea tăblițelor, împăturarea hârtiei, tăierea de diferite obiecte din hârtie, așezarea verigelor, împletitul, jucării cu apă, desenul cu crida (creta) pe tablă de figuri compuse din linii drepte etc., modelarea în lut, povestirea, cântarea etc... Partea ultimă a broșurei cuprinde un memoriu asupra condițiilor principale pentru organizarea unei grădini de copii cu 50—80 elevi, ocupându-se în detaliu de personal, local, grădina institutului, materialul de ocupațiune și de joc, mobilier, precum și un plan de lecțiuni.*

Diverse.

Pentru membri Reuniunii juv. din districtul X. Comitetul central al „Reuniunii învățătorilor români gr. or. din districtul al X-lea (Brașov)“ a pus între obiectele din programa adunării generale din anul acesta și tema „*Metodica specială a limbii maghiare în școlile populare române*“. Aceia dintre d-nii membri ai Reuniunii, cari ar voi să lucreze tema această, sunt invitați a se insinua în timpul cel mai scurt la președintele Reuniunii, d-l director Stefan Iosif, în Brașov. Lucrarea se va înainta comitetului central mai sus numit cel mult până la finea lui Iulie a. c.

Esamene. Dilele acestea și cele următoare sunt în cele mai multe părți dilele esamenelor școlare. După cum cetim, în multe locuri din străinătate esamenele finale publice s'aun sistat și s'aun înlocuit cu espuneri de lucrări școlastice (desemnuri, probe caligrafice, lucruri de mână etc.). La noi această nu se poate face. Poporul nostru, care aduce atâtea jertfe pentru susținerea școlilor, nu trebuie depărtat de școlă, ci dimpotrivă atras și încurajat cât se poate de mult. Și această se poate face mai bine cu prilejul esamenelor finale. De aceea învățătorul să fie cu cea mai mare băgare de seamă la întocmirea acestor esamene; să caute a le face cât se poate mai atrăgătoare și mai înălțătoare cu deosebire pentru poporul nostru din comunele r.rale. De asemenea învățătorii înșiși să caute a se folosi de esamene, asistând în număr cât mai mare la serbătorile de încheiere ale colegilor lor și observând modul de purcedere al acestora.

Premiul Heliade-Rădulescu. Intre lucrările, ce se vor premia de către *Academia română*, vedem cu bucurie anunțată și o scriere cu următorul subiect: „*Istoria școlilor în țările române în prima jumătate a secolului XIX până la anul 1864*“. Scrierea această se va premia cu premiul statului înșințat în onoarea marelui bărbat de școlă român, care premiu (în sumă de 5000 lei) se va decerne în sesiunea generală din anul 1890. Terminul presentării manu-

scriselor la concurs va fi 31 Decembre 1889. — De ôre-ce lucrarea, despre care e vorba, ne interesază pe toți, și de ôre-ce ea va avé o valóre cu atât mai mare, cu cât va fi mai completă, îndemnăm cu tot dinadinsul pe toți aceia, cari posed material pentru istoria școlólor noastre în epoca amintită, fie aceste școle confesionale, grănițeresci, private etc., să nu pregete a'l da cât se pôte mai curénd publicității, ca astfel aceia, cari vor voi să tracteze tema în cestiune, să pôtä avé din vreme tôte informațiunile de lipsă.

Societatea pentru literatura și cultura română în Bucovina. Din raportul comitetului acestei societăți despre activitatea sa în decursul anului 1886 (Cernăuți 1887, tip. arhiepiscopală) se vede, că lucrările societății în decursul acestui an au fost următoarele: 1) S'aũ desgropat osămintele neuitatului Aron Pumnul și s'aũ strămutat în cimiteriul cel noũ, unde se va așeza și un monument coréspondător spre aducere aminte de acest bărbat meritat. 2) S'aũ ținut în érna anului 1886 câte-va prelegeri publice gratuite, care aũ fost bine primite din partea publicului român din Cernăuți. Anume d-l. *D. Olinescu* a vorbit — în doué rânduri — despre „Anticitățile din Bucovina“, d-l. *D. Socoleanu* despre „Elementul național în educațiune“ și d-l. *I. I. Bumbac* despre „Viața și activitatea nemuritorului Aron Pumnul“. 3) S'aũ tipărit câte-va broșuri sub numele de „Biblioteca pentru tinerimea română“, care s'aũ distribuit *gratuit* pe la școlele poporale din Bucovina. 4) S'aũ sprijinit cu stipendii și ajutóre mai mulți studenți parte univertari, parte dela școlele medii, precum și câți-va învățacei dela meserii. — Societatea consta cu finea a. 1886 din 7 membri onorați, 19 fondatori, 105 ordinari și 2 membri activi.

Instrucțiune în industria de casă. D-niũ *Gheorghe Moian* și *Candil Mușlea* învățatori în Brașov, aũ iuceput din 22 Maiũ v. a. c. un curs de împletituri cu tinerimea mai desvoltată din suburbiul Scheiũ. Cursul acesta se ține Miercurea și Sâmbăta dela ôrele 4—8 p. m. Dênsiũ anunță, că din 7—31 August vor deschide în Brașovul-vechiũ un curs de împletituri (de papură, trestie, paie și pěr), colorat, aurit și albinărit, în deosebi pentru învățatori.

Industria de casă și pomăritul. D-l *Petru Grăma*, harnicul învățator din Sânte-jude, scrie în „Gazeta Transilvaniei“ din 23 Maiũ v. a. c. un articol, în care caută să arête, că introducerea în școlele noastre a instrucțiunei în industria de casă este de lipsă și totodată cu puțință. Reproducem din acest articol, cu câte-va mici schimbări, următorul pasagiũ, pe care îl supunem aprecierei domnilor învățatori: „Décã ne vom întôrce privirea și ne vom

uita în jurul nostru și în toate părțile acestei țări, vom afla tot materialul de lipsă pentru industria mică de casă, de care poporul, nostru nu se scie folosi. Nimic nu ne împedecă a introduce industria de casă în școlile elementare populare. Învățătorul popular ar trebui să învețe industria de casă nu numai pentru a instrua pe alții, ci și din punct de vedere al propriului interes, fiind-că învățătorul în timpul de față e provădit cu o plată foarte necorespunzătoare, și și aceea o capătă din repartițiune pe popor, și astfel foarte neregulat, așa cât cu finele anului nu-i rămâne nimic. Sôrtea lui este ca și a economului ori imblătitorului, care de tômnă imblătesce și consumă bucatele, așa cât în fine, pe când gata de imblătit, nu are nimica, nici bani, nici bucate. Dēcă însă învățătorul ar sci industria mică de casă, și pe lângă ea ar sci și grădinăritul, pomăritul și legumăritul, precum și stupăritul, acestea de bună sēmă i-ar aduce nesece venite însemnate. D. e. din industria de casă să punem că un om ar putē lucra numai un obiect de 30 de cr. în o sēră lungă de 6rnă; în o lună să lucre numai în 20 de seri; de 20 ori 30 cr. fac 6 fl. v. a. Să începem a lucra cu începutul lunei lui Octomvre, și să continuăm în Noemvre, Decemvre, Ianuarie, Februarie și Martie; cu totul sânt 6 luni și de 6 ori 6 fl. sunt 36 fl. v. a. venit curat din industria de casă. — Din pomărit ar putē produce pe tot anul cel puțin 400 oltoi, oltoiul ă 15 cr. fac 60 fl. v. a. Ar putē produce cel puțin 3000 frăgarî (duđi, pomițeri), pentru-că frăgarîi sânt foarte lesne de prăsit, și s'ar vinde esemplarul cel puțin ă 5 cr., cu totul în sumă de 150 fl. v. a. Din stupărit cel puțin 50 fl., din legume cel puțin 30 fl., v. a. Iată dară că industria de casă ar face 36 fl., pomăritul 150 fl., stupăritul 50 fl., legumele 30 fl., cu totul 266 fl. v. a. Acesta ar fi un venit frumos pentru învățătorî; ei și-ar îmbunătăți starea materială, ar premerge cu exemplu bun; învățătorul ar fi de model înaintea poporului și poporul l'ar imita. Astfel învățătorul ar secera laurii ostenelelor sale“.

Postu redacțiunii și a adm.

D-lui I. G. în Sc. Tema D-Vôstre este bine aleasă, dar nu este dezvoltată într'un mod destul de corespunzător.

D-lui Th. Ivanichi în Neu-Zuezk... Administrațiunea foil a primit abonamentul D-Tale și N-rii 1—4 Ți s'au espedat fără speranță de a ajunge la locul destinat, neputându-se descifra posta ultimă. Rugăm a ni se trimite adresa scrisă cât se pôte de legibil.

D-lor C. Ionescu, Slobozia și F. Radulian, Bălșiu. Abonam. primit cu mulțumire. N-rii espedatî.

Cu exemplare complete din „Școala și familia” anul I mai putem servi.
Administrațiunea.

Proprietară: •Reuniunea învățătorilor rom. gr. or. din Districtul X-lea, Brașov•
Tipografia Alexi, Brașov